

DESPRE DISTINCȚIA ȘI ASEMĂNAREA CONTRACTULUI DE DONAȚIE CU ALTE ACTE DE GRATIFICARE

Grigore ARDELEAN,

doctor în drept, lector universitar, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI

REZUMAT

În pofida asemuirii pronunțate între actele juridice prin care beneficiarii lor dobândesc anumite avantaje cu titlu gratuit (diminuează patrimoniul dispunătorului, nu-i obligă la contraprestație) acestea nu se încadrează în categoria contractului de donație, iar unele din faptele de gratificare (bacșișul, cadoul, darurile neînsemnate, reducerile și discounturile, etc.) în genere nu se încadrează în câmpul juridic al donației.

Cuvinte-cheie: donație, cadou, daruri, reduceri, patrimoniu, beneficii, contraprestație.

ABOUT DISTINCTION AND SIMILARITIES DONATION CONTRACT OTHER ACTS OF GRATIFICATION

Grigore ARDELEAN,

doctor of law, university lecturer, Academy „Ștefan cel Mare” of the Republic of Moldova

SUMMARY

Despite the similarity pronounced between legal acts by which the beneficiaries acquire certain advantages free of charge (reduces heritage donor not oblige the consideration) they do not fall within the contract of donation, and some acts of gratification (tip, gift, trifling gifts, rebates and discounts, etc.) generally do not fall into the legal field of the donation.

Keywords: donation, gift, gifts, discounts, heritage, benefit consideration.

Introducere. În cele ce urmează pentru a arăta necesitatea revizuirii conceptului ce stă la baza contractului de donație în favoarea distingerei sale de celelalte acte de liberalitate, considerăm necesar de a ne expune, mai întâi de toate, prin studiu asupra asemănarilor și deosebirilor dintre acestea. Or, în baza studiului realizat în compartimentul ce vizează noțiunea contractului de donație și trăsăturile sale, este lesne de înțeles că actuala noțiune a contractului de donație exprimată prin conținutul art. 827 CC, permite o interpretare largă, iar pe cale de consecință, instalare în câmpul ei juridic a unei diversități de acte juridice atât unilaterale, cât și, preponderent, bilaterale care fac posibilă conexiunea cu aceasta datorită caracterelor juridice comune, dar esențialmente și a scopului pentru care sunt încheiate. Aceasta se întâmplă din cauza faptului că prin noțiunea atribuită actualmente contractului de donație nu se pune accentul pe tradițiunea (transmiterea propriu-zisă a bunului), cu

toate că acesta este unul real, ci pe mărirea patrimoniului donatarului pe orice căi, ceea ce face ca celelalte acte juridice de liberalitate care au drept efect mărirea patrimoniului donatarului din contul donatorului să nimerească în mod automat sub incidența contractului de donație. După părerea noastră, acest procedeu de reglementare nu este unul din cele mai neadecvate și ineficiente, dar în același timp, nici unul desăvârșit. Cu toate acestea, doctrina moldovenească, de la adoptarea codului civil în vigoare nu prea s-a grăbit în a-și pune întrebări legate de: motivele ce au determinat legiuitorul nostru a alege anume o asemenea tactică de reglementare; neclaritățile și confuziile ce pot apărea la interpretarea altor categorii de acte cu statut de liberalitate, care din acestea sunt veritabile donații și care nu? care sunt subtilitățile în distingerea acestora de contractul de donație? etc. Or, în cazul remiterii de datorie, prin actul încheiat între creditor și debitor în care ultimul este iertat de dato-

rie, nu are loc majorarea patrimoniului acestuia din contul creditorului? Evident, în tot acest răstimp, doctrina nu a făcut altceva decât să recunoască că diferite acte de gratificare se pot integra în categoria donațiilor, astfel cesiunea de creanță cu titlu gratuit fiind considerată o donație indirectă, iar remiterea de datorie o formă de exprimare a obiectului contractului de donație. Tot așa se întâmplă și în cazul stipulației pentru altul sau cesiunii de creanță cu titlu gratuit.

Metode de cercetare și materialele utilizate sunt dintre cele mai variate, exprimând punctul de vedere atât al autorilor din țară, cât și al celor de peste hotare, interpretate și examinate după metode de cercetare în domeniul juridic, cum ar fi: metoda sistemică, deducției, prospectivă, analitică, precum și cea cantitativă.

Discuții și rezultate obținute. Reieșind din considerentele expuse mai sus, ne-am și propus ca în subiectul de față să arătăm similitudinea contractului de donație

cu alte acte juridice de gratificare care, în același timp, dețin și statut de liberalitate. Facem acest lucru, din perspectiva identificării ulterioare a unor fine și sensibile deosebiri de conținut și esență care ar da posibilitatea scoaterii lor din câmpul juridic al donației. Totodată, desprindem această necesitate din raționamente ce vin în avantajul contractului de donație de a fi mai bine înțeles și de a-i arăta adevărata valoare și întâietatea în rândul celorlalte acte de liberalitate. Pe această cale, va fi scoasă în evidență și importanța celorlalte acte de gratificare în calitate de categorii a liberalităților și nu a contractului de donație.

Asemănările dintre contractul de donație și:

Contractul de rentă cu titlu gratuit. Pentru început, vom face referire pe rând la conținutul normelor ce reglementează diferitele forme de gratificare, pentru ca mai apoi să arătăm similitudinea dintre ele, nu în plan de apartenență la instituție, scop sau caractere juridice, ci din optica efectelor pe care le generează pentru părțile contractante.

Așadar, potrivit art. 847 alin. 1 CC renta se constituie printr-un contract în baza căruia o parte (debirentier) se obligă să plătească periodic, cu titlu gratuit sau oneros, o redevență celeilalte părți (credirentier), iar potrivit art. 831 CC, în cazul în care contractul de donație stipulează obligația privind susținerea materială sub formă de plăți periodice, această obligație încetează o dată cu decesul donatorului, dacă în contract nu este prevăzut altfel.

Din definiții observăm că în planul efectelor pe care le produc aceste două acte juridice pentru donatar, respectiv credirentier, nu se deosebesc cu nimic, ba mai mult, nici în funcție de situația materială pe care o creează donatorului și debirentierului nu se deosebesc prin nimic. Or, și primul și al

doilea prin încheierea contractelor avute în discuție, își diminuează patrimoniul în favoarea majorării patrimoniului gratificaților. De aici s-ar deduce că aceste două acte sunt identice cel puțin după efectele generate față de ambele părți. Deși unii autori [11, p. 96] susțin că prin efectul unei donații poate fi constituită o rentă cu titlu gratuit, totuși ținem să amintim că tot așa s-ar putea spune și despre contractul de donație sub formă de plăți periodice care se poate constitui prin efectul unei rente cu titlu gratuit. În asemenea circumstanțe, ne permitem să afirmăm încă o dată că între aceste două contracte există o asemănare pronunțată determinată de existența unui „canal juridic și faptic” de conexiune între ele care permite „transformarea amândurora prin contopire”. De asemenea, similitudinea dintre ele devine evidentă atunci când, același autor se expune asupra caracterului gratuit al contractului de rentă, menționând că renta fiind constituită și cu titlu gratuit se supune regulilor proprii actului juridic de donație urmând să respecte condițiile de fond și de formă pe care trebuie să le îndeplinească donațiile sau testamentele.

Testamentul. După cum se cunoaște, contractul de donație ca și testamentul sunt acte juridice de gratificare care urmăresc aceleași scopuri: majorarea patrimoniului celui gratificat din contul patrimoniului dispunătorului. Aceasta este principala și cea mai accentuată asemănare între acestea două. În literatura de specialitate se mai spune că testamentul este un exemplu de liberalitate a donației, arătându-se în același timp șirul deosebiriilor între aceste două. Deci, principala deosebire între ele constă în faptul că donația este un act juridic bilateral încheiat între vii, iar testamentul este un act juridic unilateral încheiat pentru cauză de moarte. Cu toate acestea nu se poate afirma că testamentul nu este un act juridic

de gratificare cu statut de liberalitate care urmărește scopul majorării patrimoniului gratificatului fără a se cere o contraprestație echivalentă cu cea la care se obligă dispunătorul. Prin urmare acestea două sunt destul de apropiate și, deci, asemănătoare după efectele pe care le generează.

Legatul. Potrivit art. 1486 CC, testatorul poate acorda prin testament unei persoane avantaje patrimoniale (legat) fără a o desemna în calitate de moștenitor. Între această instituție juridică și donație există asemănări considerabile, ambele fiind aproape identice, în cazul în care legatul nu s-ar constitui pentru cauză de moarte. Pe lângă faptul că legatul și donația sunt recunoscute ca acte de liberalitate asemănătoare din considerentul faptului că urmăresc scopul majorării patrimoniului celui gratificat din contul dispunătorului, în legislația altor state, în materia legatului sunt instituite incapacități speciale similare contractului de donație (art. 991 Cod civil al României [4]), reglementări ce, cu părere de rău, nu se regăsesc și în Codul civil al Republicii Moldova.

Remiterea datoriei. În temeiul art. 662 alin. 1 CC, obligația se stinge dacă creditorul, în baza unei înțelegeri cu debitorul, îl eliberează pe acesta de executarea obligației (remiterea de datorie). Deși este examinată în compartimentul modurilor de executare a obligațiilor, remiterea de datorie nu se deosebește aproape cu nimic de contractul de donație. Dacă în cazul celorlalte acte de liberalitate discutate anterior, în timpul identificării similitudinilor cu contractul de donație, ușor se disting și unele deosebiri, în situația remiterii de datorie, acestea mai că nu se fac observate. Nu în zadar, în literatura de specialitate se susține că remiterea de datorie este o formă de exprimare a obiectului contractului de donație prin care donatorul-creditor renunță cu titlu gratuit la un drept de creanță ce îl

are față de donatarul-debitor [17, p. 342]. Indiferent de faptul că obiectul gratificării în cazul remiterii de datorie este transmis donatarului anterior încheierii contractului, aceasta poate fi considerată o categorie a donației, atâta timp, cât prin art. 827 CC nu se impune condiția transmiterii bunului pentru considerarea contractului de donație, mai ales pentru momentul încheierii ei. În rest, ca și donația, remiterea de datorie își produce efecte prin încheierea unui act juridic bilateral, efecte ce constau în majorarea patrimoniului debitorului din contul patrimoniului creditorului fără a se impune o contraprestație. Deci, esența acestei operațiuni juridice, deși este studiată în capitolul executării obligațiilor civile, constă în a gratifica pe datornic, prin urmare are loc o mărire a patrimoniului său odată ce pasivul patrimonial se diminuează în favoarea activului. Cu alte cuvinte, bunurile sau banii pe care debitorul urmează a-i preda debitorului, în cazul remiterii de datorie, trec din pasiv în activul său patrimonial, are loc astfel sporirea lui. Cu atât mai mult, ca și donația, remiterea de datorie se materializează juridic prin încheierea unui contract. Or, potrivit art. 662 alin. 2 CC, obligația se stinge, de asemenea, printr-un contract în care creditorul recunoaște că obligația nu există.

Stipulația pentru altul - este un procedeu ce rezultă din contractul între stipulant și promitent, unde este intenția stipulantului de a-l gratifica pe un terț, în schimbul prestației la care se îndatorează stipulantul. Stipulantul sărăcește cu scopul îmbogățirii gratificatului, care este terțul beneficiar al stipulației [11, p. 97]. Sub aspect de reglementare, legislația civilă a Republicii Moldova consacră o asemenea operațiune juridică în conținutul art. 721 CC, potrivit căreia, părțile unui contract pot conveni ca debitorul (promitentul) să efectueze prestația nu creditorului (stipulantului), ci

terțului (beneficiarului), indicat sau neindicat în contract, care obține în mod nemijlocit dreptul să pretindă prestația în folosul său. Deși, legiuitorul nu consacră acestui act juridic un caracter exclusiv gratuit, totuși considerăm că oricine, poate, în temeiul unui contract să mărească patrimoniul altei persoane prin cedarea unei prestații la care poate pretinde, cu titlu gratuit. În acest caz, cu siguranță ne vom afla în prezența unui act de gratificare, ce poate funcționa ca varietate a contractului de donație cu toate particularitățile sale distincte. Patrimoniul gratificatului se mărește în acest caz pe cale indirectă, neavând un raport contractual încheiat direct cu cel care îi mărește patrimoniul.

Cesiunea de creanță cu titlu gratuit – potrivit literaturii de specialitate [12, p. 114], dar și privit din optica pe care ne-o propune actualmente conținutul art. 827 CC, contractul prin care are loc o cesiune a creanței este numit și donație indirectă. Deși în aparență este o imitație a stipulației pentru altul, cesiunea de creanță se înfățișează ca un raport juridic distinct cu particularități evidente și inconfundabile. Potrivit art. 556 CC, o creanță transmisibilă și sesizabilă poate fi cesionată de titular (cedent) unui terț (cesionar) în baza unui contract. Din momentul încheierii unui astfel de contract, cedentul este substituit de cesionar în drepturile ce decurg din creanță.

În acest caz, observăm că patrimoniul cedentului se micșorează, odată ce prestația la care poate pretinde va mări patrimoniul cesionarului cu titlu gratuit indiferent de natura acesteia. Cu alte cuvinte, cesionarul este gratificat prin tradițiune sau prestarea unui serviciu care va contribui la economisirea unor surse materiale ce are ca finalitate mărirea patrimoniului acestuia.

Susținând în continuare ideea excluderii din câmpul juridic al donației unele acte de liberalitate,

în textul ce urmează vom încerca să venim cu unele argumente ce se desprind din rezultatele identificării deosebirilor între acestea, ținând cont de anumite împrejurări și necesități distincte și care, de obicei, determină părțile să apeleze la ele pentru a atinge scopuri diferite.

Deosebiri între contractul de donație și:

Contractul de rentă cu titlu gratuit - deși între aceste două contracte există o asemănare pronunțată determinată de existența unui „canal juridic și faptic” de conexiune, dar și a regulilor comune la care trebuie să se racordeze, totuși acestea rămân insuficiente pentru a echivala donația, în special, cea sub formă de plăți periodice cu rentă gratuită. Prin urmare, contractele la care ne referim, deși au multe în comun, până la urmă trebuie să rămână distincte și separate atât în planul reglementării, cât și cel al aplicabilității, având în vedere că ele pot să genereze pentru părți consecințe diferite în funcție de momentul încetării lor. Drept exemplu, care, de fapt și marchează principala deosebire dintre acestea, constă în faptul că renta cu titlu gratuit se încheie pe durata vieții credențierului, iar contractul de donație sub formă de plăți periodice se încheie pe durata vieții donatorului, obligația lui nefiind susceptibilă de transmisiune către moștenitorii săi. Pe când în cazul rentei, situația e inversă. Or, potrivit art. 858 alin. 1 CC, în caz de deces al debirențierului (în cazul nostru fiind asemuit cu donatorul), obligația lui trece la succesorii care au moștenit bunul. Deci obligația executării prestației este transmisibilă către succesori doar în baza contractului de rentă, pe când în baza contractului de donație sub formă de plăți periodice, potrivit art. 831 CC, obligația încetează o dată cu decesul donatorului.

Remiterea de datorie – nu este altceva decât o varietate, categorie a contractului de donație prezentată de legislația civilă sub o altă înfăți-

șare care, de altfel, și o face distinctă de donația propriu-zisă prin geneza acesteia și temeiul apariției. Dacă donația, inițial se încheie între persoane ce nu au obligații una față de cealaltă, în cazul remiterii de datorie părțile sunt legate printr-un contract oneros încheiat anterior care, ulterior se transformă în liberalitate. În rest deosebiriile între acestea două sunt neesențiale și insuficiente pentru a le considera total distincte. Spunem total distincte, deoarece cât de mult nu am insista, aceste două categorii de acte nu pot fi desprinse definitiv. Deși sunt entități distincte, ele trebuie privite în raportul de gen și specie, astfel remiterea de datorie fiind calificată o specie a donației.

Cesiunea de creanță cu titlul gratuit – după cum s-a afirmat anterior, cedarea unui drept patrimonial altuia cu titlu gratuit, potrivit legislației actuale poate fi calificată în lipsa unor interpretări aprofundate, nu altceva decât o varietate a contractului de donație sau chiar însăși contract de donație. Însă, în contextul la care tindem a arăta necesitatea detașării cesiunii de creanță cu titlu gratuit de contractul de donație, fără a nega statutul ei de liberalitate, vom încerca să ne expunem asupra câtorva aspecte suficiente, credem noi, pentru a conștientiza distincția dintre acestea. Deci, dacă prin încheierea contractului de donație are loc majorarea patrimoniului donatarului din momentul transmiterii bunului, având în vedere că donația este un contract real, în cazul contractului prin care se cedează un drept de creanță, chiar dacă cesionarul nu a primit prestația de la debitor, patrimoniul acestuia s-a majorat. Or, patrimoniul persoanei se alcătuiește din totalitatea drepturilor și obligațiilor cu conținut economic, iar dreptul de creanță este la rândul său un drept patrimonial. Totodată, potrivit art. 559 alin. 1 CC, cedentul este responsabil în fața cesionarului de

valabilitatea creanței, pe când donatorul nu are nici o responsabilitate față de donatar în ce privește valabilitatea dreptului, așa cum nu are nici o obligație în a garanta existența bunului ce urmează a fi transmis sau calitatea bunului transmis deja.

Legatul este, alături de donație, mijlocul juridic prin care se poate dispune cu titlu gratuit, însă el prezintă o serie de trăsături specifice care îl deosebesc de donație. Pe lângă faptul că legatul este un act juridic unilateral, pentru cauză de moarte, esențialmente revocabil tot timpul cât testatorul se află în viață, el reprezintă și un act juridic strict personal, care nu poate fi încheiat prin reprezentare, fie că este vorba despre o reprezentare legală sau una convențională [13, p. 20]. În afară de aceasta, prin încheierea contractului de donație se urmărește majorarea patrimoniului celui gratificat prin transmiterea în proprietate a unor bunuri, pe când în baza legatului aceasta nu este o condiție esențială. Potrivit art. 1487 CC, obiect al legatului poate fi transmiterea către cel ce recepționează legatul, în proprietate, *folosință*.....a bunurilor care fac parte din patrimoniul succesoral.

În concluzie, reiterăm că diferitele operațiuni juridice care au efect final mărirea patrimoniului persoanei cu titlu gratuit din contul altuia, fie prin tradițiune sau prestarea unui serviciu ce ar determina o economisire în favoarea beneficiarului, nu merită a fi calificate drept categorie a donației. Această interpretare este posibilă odată ce legiuitorul nu menționează expres că donația constă în transmiterea unui bun. Or, art. 827 CC menționează că donația este un contract prin care donatorul se obligă să mărească din contul patrimoniului său, cu titlu gratuit, patrimoniul celeilalte părți, fără a indica căile prin care acesta poate fi mărit. În aceste împrejurări

este necesar bine de chibzuit prin îndelungate și complexe cercetări în plan doctrinar, dacă donația trebuie să fie considerată doar în prezența tradițiunii ca modalitate a mării patrimoniului celui gratificat, în acest caz donația nu va cunoaște alte varietăți sau accepțiuni variabile existente la momentul cu încadrarea în categoria donațiilor și a altor acte juridice de gratificare ce fac parte din categoria liberalităților.

Pentru prima variantă am propus anterior un nou text al noțiunii contractului de donație, inspirat din legislația civilă europeană care ar face donația distinctă în prezența tradițiunii, iar celelalte acte prin care are loc mărirea patrimoniului gratificatului să rămână distincte ca acte de liberalitate în general de același rang cu donația.

Acte de gratificare aflate în afara câmpului juridic al donației

În viața de zi cu zi, adesea se produc acte materiale de gratificare care după natura și destinația lor, deși sunt de liberalitate nu se încadrează în câmpul juridic al donațiilor. Este vorba de premii și recompense, bacșis, cadouri, reduceri și discounturi etc. Le numim mai sus: „acte **materiale** de gratificare” pentru a nu se crede că ne referim aici la actele juridice de liberalitate, altele decât donația (remiterea de datorie, cesiunea gratuită de creanță etc.) despre care, de fapt, am discutat în compartimentul anterior. Ba mai mult, am vrut să arătăm că acestea sunt acte materiale și nu juridice, în scopul de a exclude din start ideea considerării lor ca acte juridice în genere, fără a mai lăsa loc să se creadă că acestea sunt donații. Până a trece la examinarea detaliată a subiectelor în discuție, considerăm necesar a face o remarcă chiar de la început, prin care să arătăm că toate aceste acte materiale de gratificare nu au decât să genereze pentru dispunător

obligații naturale (imperfecte) ce nu se bucură de susținere din partea forței coercitive a statului, fapt ce nu este specific actelor juridice, cu atât mai mult donației. În acest sens, se mai afirmă că intenția liberală lipsește și în cazul executării benevole a unei obligații civile imperfecte [14, p. 111].

Premiile și recompensele. Consultând, în lipsa unei noțiuni legale, textul prin care se definește premiul în dicționarul explicativ al limbii române, constatăm că acesta nu este altceva decât o *recompensă materială sau distincție acordată cuiva pentru merite și succese deosebite obținute într-un domeniu de activitate, la un concurs*. Având în vedere că premiul este echivalat cu recompensa, pe această cale am recurs la interpretarea normei de la art. 138 al Codului muncii [3], unde, menționează că *pe lângă plățile prevăzute de sistemele de salarizare, pentru salariații unității se poate stabili o recompensă în baza rezultatelor activității anuale din fondul format din beneficiul obținut de unitate*. Identificând în textul acesteia sintagma „*poate*” deducem că premiul sau recompensa presupune o formă de remunerare a performanțelor pentru o anumită activitate prestată și care depinde doar de voința dispunătorului, fără a fi confundată cu salariul. Acesta din urmă reprezintă o obligație a angajatorului raportată la dreptul salariatului (art. 131 CM - orice salariat are dreptul la un salariu minim garantat). Premiul constituie o formă de stimulare și nu o obligație. Or, potrivit art. 137 din Codul muncii, angajatorul este **în drept** să stabilească diferite sisteme de premiere, de adaosuri și sporuri la salariul de bază, alte plăți de stimulare după consultarea reprezentanților salariaților. Deci, după cum se observă, am recurs la o interpretare mai detaliată pentru a arăta că premiul constituie un act material volitiv care vine să mă-

rească patrimoniul salariatului, dar care urmărește în același timp stimularea acestuia tot în beneficiul angajatorului, cu atât mai mult că acesta se plătește, de obicei, după înregistrarea performanței în activitate, performanță ce avantajează angajatorul (dispunătorul). Prin urmare, constatăm că partea ce excede volumul muncii la care se obligă salariatul prin contractul individual de muncă este remunerată de către angajator prin acordarea premiului, deci în mod ipotetic identificăm o contraprestație, fapt care ne dă temeii să excludem premiul și recompensa din câmpul juridic al donației, odată ce dispăre elementul de gratificare, dar și cel de liberalitate. Aici se mai cuvine a menționa că acordarea premiului depinde exclusiv de voința dispunătorului și nu constituie o obligație impusă prin lege¹, fapt ce indică la existența unei obligații pur naturale, executarea căreia nu poate fi cerută pe calea acțiunii în justiție, ceea ce ne demonstrează încă o dată că premiile și recompensele nu sunt donații, acestea sunt considerate greșit în percepția multora din cei ce beneficiază de ele. De această părere fiind și unii autori români [15, p. 403] care s-au remarcat prin contribuția lor de-a lungul a multor decenii în promovarea și dezvoltarea doctrinei în materie.

Bacșișul – fiind perceput și el ca o donație remuneratorie, reprezintă o formă de exprimare a generozității în schimbul unei pre-

¹ Deși, cu părere de rău, identificăm în legislația națională reglementări ce impun angajatorul la plata unui premiu anual fără a se preciza temeiurile acordării acestuia (art. 7¹, 10 din Legea nr. 48 /2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici [6], hotărârea Guvernului RM nr. 180/2013 cu privire la plata premiului anual personalului din unitățile bugetare [7]). Având în vedere că termenul utilizat „premiu” este impropriu naturii și conținutului juridic la care se referă, s-ar sugera substituirea acestuia cu alți termeni sau sintagme cum ar fi: „adaos salarial” sau „plată stimulatorie” etc.

stații ce depășește limitele celei ce se cuvine în temeiul unui raport ce are, de obicei, ca obiect deservirea unui client. Prin urmare, deși clientul oferă un bacșiș distinct de plata serviciului prestat, totuși acesta nu se încadrează în categoria liberalităților, cu atât mai mult a donațiilor atâta timp, cât este determinat de o contraprestație de aceeași natură și legat de serviciul la care presupusul gratificat este obligat. După cum susțin unii autori [11, p. 97], bacșișul se bazează pe existența unui serviciu cu conținut patrimonial, însă nu corespunde în fond unei intenții liberale, reprezintă un gest non-juridic de compensare a unui serviciu primit. Acesta se achită separat de plata serviciului prestat, nu formează un supliment al remunerației și reprezintă o răsplată a muncii și atitudinii amabile, prompte a prestatorului, având o valoare rezonabilă.

Cadourile constituie rezultatul manifestărilor sentimentale, de afecțiune și respect între persoane apropiate, fiind calificate drept acte materiale de gratificare și care se pot prezenta sub următoarele două forme:

Darurile neînsemnate constituie și ele un mijloc de exprimare a sentimentelor de recunoștință față de o persoană, generozitate și politețe care au un caracter de liberalitate, dar până la urmă nu se regăsesc în cuprinsul dreptului. De fapt, legiuitorul nostru recunoaște acest fapt, prin conținutul art. 832 CC, unde menționează că este interzisă donația, **cu excepția donației neînsemnate, pentru realizarea unor obligații morale**. Evident, ar fi fost mai corect ca aceste donații neînsemnate să fie desemnate prin sintagma „*daruri neînsemnate*” pentru a se arăta clar că ele nu cad sub incidența reglementărilor în materia donației, plasându-le sub regimul actelor materiale de gratificare. După cum se afirmă în literatura de specialitate [13, p. 98] și pe bună dreptate, darurile neîn-

semnate, *de facto*, reprezintă niște „liberalități modice”, pe care oamenii le fac cu anumite prilejuri, valoarea nesemnificativă a cărora le plasează în afara dreptului, fiind recunoscute de jurisprudență acte non-juridice (oferirea unui buchet de flori, a unei cărți, a unui album cu poze, a unui bilet la concert).

Daruri habituale considerate de același autor, acte de liberalitate ce se realizează cu anumite prilejuri, cum ar fi: dăruirea unui inel de logodnă, a bijuteriilor cu prilejul sărbătoririi diferitor aniversări, haine dăruite nou-născuților, daruri oferite în cadrul ceremoniilor nuptiale, care, deși pot avea un preț semnificativ, ele prezintă o valoare socială sau sentimentală, care umbresc prin semnificația lor spirituală valoarea economică propriu-zisă a bunului. Tocmai din considerentul dat, în privința acestora nu sunt aplicabile normele juridice care să impună anumite condiții de valabilitate sau de revocare.

Reduceri și discounturile. Deși după particularitatea lor măresc, prin economisire, patrimoniul celui ce beneficiază de ele, acestea nu sunt considerate veritabile donații atâta timp, cât prin stabilirea lor se urmărește obținerea unui avantaj patrimonial din partea dispunătorului, cu atât mai mult că nu diminuează nici într-un fel patrimoniul său. Spunem aceasta, intenționând a scoate în evidență ideea că, oricare nu ar fi mărimea reducerilor, acestea niciodată nu vor afecta valoarea reală a bunului, cu alte cuvinte se va opri la linia ce delimitează valoarea reală a bunului de profitul pretins. Totodată, pentru a fi calificată drept donație prin aceasta trebuie să se urmărească mărirea patrimoniului donatarului din conținutul patrimoniului existent și real al donatorului și nu cel la care ar pretinde sau și l-ar imagina. Or, acest lucru se întâmplă, de fapt, în cazul reducerilor atunci când dis-

punătorul consideră că suma reducerii ar fi putut mări patrimoniul său în cazul în care nu o oferea, prin urmare a cedat cu titlu gratuit o parte din venitul ei pe care urma să-l realizeze, ceea ce constituie o presupunere doar a dispunătorului și nu o realitate. Atribuirea reducerilor și discounturilor la categoria donațiilor, actualmente este ignorată și de jurisprudență, atenționându-se în unele Hotărâri ale Plenului CSJ [8] că reducerile, discounturile, cadourile, premiile sau câștigurile acordate de către agenții economici persoanelor fizice sau persoanelor juridice, de regulă, își au motivația în promovarea vânzărilor, adică urmăresc obținerea în schimb a unui folos patrimonial, și nu sunt donații.

Transplantul de țesuturi și organe. Cu toate că legislația în materie [5] operează cu noțiunea „donație”, considerăm că acestea din urmă acte nu se califică drept veritabile donații. Și în genere, organele și țesuturile nu constituie obiecte ale dreptului de proprietate [11, p. 26], deci asupra lor nu pot fi exercitate drepturi patrimoniale, prin urmare nu constituie patrimoniul persoanei. Urmează aici să facem referire la formula destul de inspirată prin care se arată de ce corpul uman nu poate fi obiect al dreptului de proprietate. La baza acestuia stă principiul potrivit căruia dreptul nu acceptă un raport al persoanei fizice cu ea însăși. Astfel, eu nu sunt proprietatea corpului meu din moment ce corpul meu sunt eu. Corpul uman este substratul persoanei, el este persoana [16, p. 29]. Referindu-ne la acestea, constatăm că organele și țesuturile odată ce nu sunt bunuri și, prin urmare nu formează patrimoniul persoanei, prin transmiterea lor nu are loc mărirea patrimoniului celui ce a primit organul și nici nu diminuează patrimoniul celui ce a dispus de el. Într-un final, ne punem întrebarea: vor avea oare aplicabilitate normele ce pri-

vesc revocabilitatea, rezoluțiunea sau nulitatea donației în asemenea raporturi?, evident că nu, nemai-punând problema dobândirii sau încetării dreptului asupra lor.

Referințe bibliografice

1. Constituția Republicii Moldova din 29.07.1994. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1 din 18.08.1994.
2. Codul Civil al Republicii al Moldova, adoptat prin Legea nr.1107-XV din 06.06.2002. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 82-86 din 22.06.2002.
3. Codul Muncii, nr. 154 din 28.03.2003. În: Monitorul oficial al Republicii Moldova nr. 159-162 din 29.07.2003.
4. Codul Civil al României, aprobat prin Legea 71/2011, republicată. În: Monitorul oficial al României, 15.07.2011, nr. 505.
5. Legea nr. 42 din 06.03.2008 privind transplantul de organe, țesuturi și celule umane. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 81 din 25.04.2008.
6. Legea nr. 48 /2012 privind sistemul de salarizare a funcționarilor publici. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 63 din 31.03.2012.
7. Hotărârea Guvernului RM nr. 180/2013 cu privire la plata premiului anual personalului din unitățile bugetare. Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 56-59 din 15.03.2013.
8. Hotărârea Plenului CSJ a RM cu privire la unele chestiuni apărute în practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației la soluționarea litigiilor ce țin de contractele de donație și de înstrăinare a bunului cu condiția întreținerii pe viață, nr. 2 din 30.03.2009.
9. Comentariu la Codul civil, vol. II, Coordonatori: M. Buruiană, O. Efrim, N. Eșanu, Ed. ARC, Chișinău, 2006.
10. G. Ardelean. Drept civil. Drepturile reale principale. Chișinău, 2016, p. 26.
11. D. Cimil, E. E. Bejenaru. Drept civil. Contracte speciale. Parte I. Chișinău, 2014.

12. F. Deak. Tratat de drept civil. Contracte speciale. București, 1996.

13. D-G. Merticaru (Ionaș). Legatul și cauza de priciput în contextul uniformizării legislației europene. Rezumatul tezei de doctorat. București 2015.

14. G. Boroî, C.A. Angheliescu, Curs de drept civil. Partea generală, Ed. Hamangiu, București, 2011.

15. G. Boroî, L. Stănciulescu. Instituții de drept civil în reglementarea noului Cod civil. Ed. Hamangiu, București, 2012.

16. O. Ungureanu, C. Jugastru. Drept civil. Persoanele. București, 2003.

17. М.И. Брагинский, В.В. Витрянский. Договорное право. Книга вторая. Договоры о передаче имущества. Москва, 2000.

Informația despre autori:

Grigore ARDELEAN,
doctor în drept, lector universitar,
Academia „Ștefan cel Mare”

a MAI

Republica Moldova

e-mail: ardeleangrigore@mail.ru

tel. 069314635

Information about author:

Grigore ARDELEAN,
doctor of law, university lecturer,
Academy „Ștefan cel Mare” of the
Republic of Moldova

CZU: 343.712

ABORDĂRI ȘTIINȚIFICE PRIVIND SEMNIFICAȚIA FAPTEI ANTISOCIALE DE TÂLHĂRIE DIN PUNCT DE VEDERE CRIMINOLOGIC ȘI PERSONALITATEA INFRACTORULUI „TÂLHAR”

Igor SOROCEANU,

student al anului III de studii, Facultatea DREPT, Academia
„Ștefan cel Mare” a MAI al RM

REZUMAT

Faptele antisociale soldate cu deposedarea bunurilor unei persoane cu ajutorul violenței și agresivității sunt săvârșite cu destulă cruzime față de persoana nevinovată. Una dintre cele mai importante laturi de studiu a obiectului criminologiei o reprezintă – personalitatea infractorului. O combatere și o prevenire eficientă a atacurilor tâlhărești este strâns legată de perceperea criminologică și promptitudinea de intervenție a organelor de drept – specializate în domeniul cercetării infracțiunilor contra patrimoniului.

Cuvinte-cheie: faptă antisocială, tâlhar, trăsăturile infractorului, abordare criminologică.

SCIENTIFIC APPROACHES REGARDING THE SIGNIFICANCE OF THE ANTISOCIAL INFLUENCE OF CRIMINAL VICTIMS AND THE PERSONALITY OF INFRACTOR «ROBBER»

SUMMARY

Antisocial deeds resulting in deposal of a person property with the help of violence and aggression and are committed with enough cruelty against the innocent person. One of the most important study sides of the object of criminology is personality of the offender. An effective combat and prevention of robbery attacks is closely linked to criminological perception and promptness of intervention of law enforcement – specialization in the field of investigation of crimes against patrimony.

Keywords: antisocial deed, robber, the characteristics of the offender, criminological approach.

Introducere. În prezent, prin prisma condițiilor social-economice, anihilarea faptelor de tâlhărie prin mijloacele dreptului penal și a instrumentelor criminologiei – constituie o tematică cu o deosebită actualitate. Adoptarea actualului Cod Penal al Republicii Moldova și literatura criminologică de specialitate existentă – reprezintă un eveniment important în procesul reformei de drept. Edificarea unui stat de drept – necesită parcurgerea unei etape îndelungate de timp, cu numeroase greutăți, obstacole, revoluții și perioade de criză. Un proces juridic bine constructiv, o reprezintă nu

doar adoptarea actelor legislative și executive; această stabilitate trebuie să fie una funcțională și viabilă, iar de roadele și produsul ei trebuie să se bucure cetățenii statului zi de zi.

Astfel, apariția unui cadru normativ riguros și respectabil are ca scop sporirea rigidității pedepselor penale și plasarea pe prim plan a personalității umane în contextul respectării drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor.

Metode aplicate și materiale utilizate. În vederea studierii detaliate a tematicii respective, s-a ținut cont de metodele teoretice și practice strict determinate. Astfel, putem